

Потпуковник **ДУШАН МИТРОВИЋ**

ГДЕ ЈЕ МЕСТО НАЧЕЛНИКА ШТАБА У ТОКУ БОЈА?

У „Војном делу“ бр. 7/53, у одељку „Одзиви читалаца“ дат је критички осврт генерал-мајора Рајка Танасковића на чланак генерал-мајора Средоја Урошевића „Место и улога штаба при доношењу одлуке“ који је штампан у „Војном делу“ бр. 6 за 1953 годину. Пошто се не слажемо са образложењем генерал-мајора Танасковића, по коме начелник штаба треба да се налази на командантској осматрачници а не на командном месту, изнећемо своје мишљење које иде у прилог гледишта генерала Урошевића, наиме, да је основно место рада начелника штаба на командном месту.

1) Иако начелник штаба заиста не руководи и не командује позадином, ипак „начелник штаба јединице мора да буде увек обавештен о ситуацији позадине. Он прати и помаже њен рад и на време обавештава заменика команданта за позадину о променама у ситуацији...“ (тач. 944 пројекта Опште ратне службе). На основу пружених података о променама у ситуацији, заменик команданта за позадину саобразиће рад позадине и, евентуално, извршити померање позадинских делова у складу са ситуацијом и променама на фронту. Заменик команданта за позадину припрема и издаје наређења за позадину и о важнијим наређењима обавештава команданта. Али, ова наређења морају бити издата у сагласности са начелником штаба дотичне јединице, јер начелник штаба је тај који, поред команданта, најбоље познаје ситуацију на фронту и који треба да се сложи и одобри наређења о раду позадине, с обзиром на рад и промену ситуације код јединице, њене потребе, итд.

2) Које податке командант може имати на осматрачници? Он ће осматрањем са своје осматрачнице доћи до релативно мало података, и то са прилично уског дела фронта (уколико је већа јединица, утолико се више смањују услови осматрања са једног места, а нарочито у одбрани и код широких фронтова). С друге стране, командант ће бити извештаван непосредно од потчињених команданата са којима има директну везу. А да ли је то команданту довољно? То ће, свакако, бити довољно све дотле док се борба одвија по већ постављеном плану и замисли. Али, чим наступе веће промене у ситуацији, онда неће увек бити довољни подаци које команданту достављају непосредно потчињене старешине, које често гледају ситуацију само код

себе. У таквом случају, командант ће тражити потребне податке и од свога штаба. Међутим, генерал Танасковић сумња у податке које ће командант примати из свога штаба и пита се „да ли ће то у првом реду бити подаци о ситуацији са фронта...“ с обзиром да долазе „обилазним путем преко начелника штаба и да је то у процесу борбе дугачак пут“. Ми се не слажемо са његовим гледиштем, јер би по томе гледишту испало да је штаб потребан команданту само у припремној етапи, а не и у току боја, те да би га требало знатно смањити. Међутим, команди је неопходно потребан добро увежбан штаб са одговарајућим органима не само у периоду припреме, него и у току самог извођења борбе. Органи штаба стоје у непрекидној вези са свима потчињеним штабовима, са суседима, вишом командом, извиђачким и обавештајним органима непосредно упућеним од дотичног штаба, итд. На командном месту стичу се подаци са свих страна, како са фронта, тако и од суседа, па чак и од органа у непријатељској позадини (било непосредно, било преко више команде), а ту су и подаци којима располажу и родови. Сви ови подаци прикупљају се, сређују, студирају, супротни подаци се поново испитују и проверавају, изводе се потребни закључци и, најзад, све се то сређује и пружа команданту на искоришћење. Са овако расположивим подацима начелник штаба ће имати свакога момента доста исцрпну слику о ситуацији на фронту. Он је у могућности да на карти у штабу, као на „екрану“ радара, прати све промене које се одигравају на фронту.

С друге стране, органи штаба обављају и масу других послова: обавештавају потчињене јединице и суседе о свима променама за које су они заинтересовани, извештавају претпостављени штаб о ситуацији на фронту сопствене јединице, обавештавају сопствену позадину, врше контролу извршења већ постављених задатака потчињеним јединицама, издају упутства и наређења за прикупљање нових података, контролишу удејство јединица и родова, итд. Природно је да неко треба да руководи овим пословима, а то је баш начелник штаба, јер је то његова основна функционална дужност. Због тога и сматрамо да је његово основно радно место на командном месту. Начелник штаба ће баш са овога места највише учинити и допринети да се командантова замисао спроведе у дело и изврши постављени задатак. Но, то ипак не искључује могућност да се начелник штаба повремено и по потреби, тј. у складу са ситуацијом, може наћи и на командантској осматрачници.

3) Пошто команданту није увек потребно да са своје командантске осматрачнице у току боја издаје заповести, наређења и директиве, сматрамо да је и то један од разлога да начелник штаба не мора да буде на командантској осматрачници и да је корисније, као што смо већ раније изнели, ако се налази код свога штаба. Команданту ће свакако бити сасвим довољно ако се поред њега на командантској осматрачници налази само начелник оперативног отсека (одељења) или чак један од његових помоћника.

Ситуација се неоспорно стално мења, али не често у толикој мери да би командант морао да увек мења и своју одлуку, односно

основну замисао. Он ће моћи да врши потребне „модификације“ постављених планова онако како је то већ речено у претходном ставу и за то му није потребан начелник штаба. Али, ако у ситуацији настану такве промене које захтевају да се основна замисао битније измени, командант ће неоспорно тражити сарадњу свога начелника штаба, а овај ће (кад је потребно) ангажовати и читав свој апарат за што брже и правилније спровођење командантове нове, допуњене одлуке.

4) Не можемо се сложити ни са гледиштем генерала Танасковића да су штабови „још увек гломазни до те мере да претстављају супротност сами себи“. Слажемо се у томе да се до ових закључака могло доћи само на ратним играма, где није био довољно искористићен не само начелник штаба, него ни читав његов „гломазни апарат“. На командноштабним вежбама и ратним играма овај апарат, уствари, престаје да „функционише“ после завршене припреме и планирања боја. Али, када би органи штаба за време вежби и ратних игара имали онолико „материјала“ колико ће га имати за време рата, они би, свакако, оправдали своје постојање, а осетила би се и оправдана потреба за начелником штаба који је једино позван да руководи и регулише читав рад на командном месту. Тај недостатак правилно је уочио генерал Урошевић у свом чланку, и када би се успешно отклонио, онда се не би догађало да начелник штаба на командном месту „решава проблем исхране и распоред курира“, како то наводи генерал Танасковић.

5) Ми сматрамо да је за правилно увежбавање штаба потребно да се начелнику штаба дају „супозиције“, а појединим органима штаба потребан „материјал“, али не зато да начелник штаба на основу њих доноси одлуке или да његови органи извлаче неке закључке из добивеног материјала. Те „супозиције“ и „материјал“ потребни су зато да се штаб још у миру навикава на све послове и сав процес који се непрекидно одвијају у штабу за време рата, нарочито у току боја, поред свих оних послова око припрема и планирања борбених дејстава.

На крају, напомињемо и то да ће се командант налазити на осматрачници углавном само у току дана и у случајевима повољних временских услова за осматрање. Ако се не располаже инфрацрвеним прибором за осматрање ноћу и по магли или ако постоје рђави услови за праћење боја са осматрачнице (јесење кише, пад снега, итд.), онда нема потребе да командант остаје на осматрачници. Он ће тада доћи на командно место где ће бити заједно са начелником штаба. А пошто обично у току вечери у штаб пристиже највећи број извештаја и података командант ће их, уз сарадњу начелника штаба, моћи најбоље искористити за допуњавање своје одлуке и издавање потребних наређења за продужење боја у току сутрашњег дана.